

OTRĀ LEKCIJA

Dornaha, 1924. gada 26. jūnijs

1. Vakar es pievērsu jūsu uzmanību tam, kā parastā dvēseles dzīve, kuras virspusi var novērot ikviens, drīkst tikt uztverta tikai kā simptomu komplekss. Šodien mēģināsim izstrādāt dažus šīs dzīves dziļākus aspektus, sākot no pašiem pamatiem, lai pēc tam pārietu pie praktiskiem jautājumiem. Ja grib saprast kādas garīgas slimības, vai tā sauktās garīgas vājības faktisko situāciju, kas ir bērna stāvokļa pamatā, tad var redzēt, ka šodien visas garīgās izmeklēšanas metodes aprobežojas ar to, ka vienkārši tiek aprakstīti virspusē vērojami dvēseles stāvokļi un tad nevar tikt atrasta pāreja pie dziļākas dvēseles jomas, kurā notiek īstā dvēseles dzīve, kā tas tika parādīts vakar. Tagad mēs nevaram runāt par to, kā ir jāizturas iepretī pieaugušiem garīgi slimiem cilvēkiem, lai arī jebkāda izturēšanās vienmēr satur sevī kaut ko problemātisku. Šajās stundās mēs aplūkosim visu, ko ir iespējams darīt ar bērniem. Lai parādītu, cik ļoti virspusēja dvēseles dzīves vērošana var mūs maldināt, es gribu sniegt jums vienu spilgtu piemēru, kas tieši mūsu mērķim būs ļoti svarīgs. Es gribu uzsvērt, ka sakot "virspusēja dvēseles dzīve" es nedomāju to negatīvi, tikai gluži fiziski.

2. Redziet, šodien ir tāds bijušais valsts advokāts vārdā Vulfens (*Wulffen*). Viņš ir nodarbojies ar dažādām garīgām anomālijām no kriminālas psiholoģijas redzespunkta un sarakstījis par šo jomu biezās grāmatas. Kā šāds cilvēks, kurš nav mediķis, tiek pie saviem apsvērumiem? Protams, izpildot savu amatu kā valsts advokāts, viņš ir guvis bagātu pieredzi par cilvēkiem ar nenormālo dvēseles dzīvi, un tad vēlākā vecumā viņš sāk interesēties par dažādiem medicīniskiem jautājumiem. Tad viņš saista to, ko ir iepazinis savā profesionālajā darbā, ar to, ko vēlāk ir salasījis, un izveido no tā savu teoriju, kāda vienkārši neizbēgami rodas no tā sauktiem zinātniskiem priekšnosacījumiem. Jo, ja ņem visu šo zinātņi nopietni, tad rodas kas tāds, ko ir paveicis Vulfens, vai arī: ja to neņem nopietni, tad neatliek nekas cits, kā vadīties pēc antroposofiskiem redzespunktiem. Vidusceļš vienmēr ir apšaubāms kompromiss.

3. Lūk, un nesen šis valsts advokāts Vulfens nolasīja Cīrihē lekciju tieši no šīs kriminālās psiholoģijas jomas, proti, par anomālo dvēseles dzīvi. Ir svarīgi pievērst šādām lietām uzmanību, jo jums taču ar to ir darīšana ik mirkli. Ja jūs šodien padomājat par to, ko esat iemācījušies paņēmuši rokā kādu zinātnisku grāmatu, kādu grāmatu, kas ir uzrakstīta atbilstoši zinātniskam domāšanas veidam, jūs atradīsiet visur domu formas un domāšanas veidu, kas šeit, šī advokāta grāmatā izpaužas tikai īpaši radikālā formā. Te var redzēt, uz kuriem mūsdienu zinātne neizbēgami aizvedīs tieši tā saucamās anomālās dvēseles dzīves jomā. Pirms es jums nolasīšu fragmentu no avīzes raksta, es gribu pievērst jūsu uzmanību tam, ka valsts advokāts tomēr vēl ir daudz lielāka kapacitāte, t.i., ka Vulfenam tomēr ir vairāk taisnība, nekā žurnālistam, kurš par to raksta. Šis pēdējais var uzjautrināties par Vulfena sarakstīto tikai tādēļ, ka šodien, paldies Dievam, aiz viņa vēl stāv publika, kas ir pret psihiatriju un kriminālo psiholoģiju. Protams, šajā gadījumā jums nav jāpiešķir kāda nozīme tonim, kādā raksts ir uzrakstīts, jo žurnālists salīdzinājumā ar Vulfenu ir tomēr daudz nespējīgāks. Viņš var par šo lietu tikai uzjautrināties, lai arī pat nenojauš, ka īstenībā uzjautrinās par mūsdienu zinātņi, nevis par Vulfenu. Īstenībā zinātņi, kurā Vulfens ir iekšā un no kuras viņš smeļ savas domas, vienmēr būtu jārunā šādā veidā, ja vien tā būtu godīga un vaļsirdīga. Un tagad pievērsīsimies šim fragmentam, jo tas taču attiecas uz mums. Virsraksts ir: "Šillers valsts advokāta psihoanalīzes skatījumā" (*«Schil-*

ler unter der Psychoanalyse des Staatsanwaltes»). Īstenībā virsrakstam būtu jābūt: “Frīdrihs Šillers mūsdienu psiholoģiskas vai psihopedagoģiskas psihoanalīzes skatījuma” («Friedrich Schiller unter der Psychoanalyse der heutigen Psychologie oder Psychopädagogik»).

4. “Pēdējā piektdienā, 1924.gada 29.februārī plašāk par savu profesionālo loku pazīstamais un cienījamais Drēzdenes valsts advokāts *Dr. E.V. Vulfens* spīdoši uzbūvētajā runā par ‘kriminālpsiholoģiju sakarā ar Frīdrihu Šilleru’ sprieda tiesu par Frici Šilleru, nabadzīgu švābi, kādreizējo vēstures profesoru Jenā un dažādu revolucionāro gabalu sacerētāju un panāca jo noturīgākus panākumus pie lielās Cīrihes juristu apvienības auditorijas, jo apsūdzētājs nāves dēļ nevarēja piedalīties sapulcē un varbūt tikai ar neredzamu roku rādīja uz dzīves laikā sarakstīto.

5. No savas puses valsts advokāta kungs uzstājās ar labi saliktu sniegumu; pierādījumu prezentācija izdevās bez jebkādam pretrunām; valsts advokāts piesavinājās - es, gribēju teikt, izlasījis -, pat Šillera privāto saraksti un redziet, ar *Dr. Vulfena* starpniecību sapulces dalībniekiem it kā nokrita plīvurs no acīm un redzi nu, mūsu tautas un jaunatnes mīlestība iepretī Šilleram tika atmaskota parādot tās pretīgās saknes: Šillers esot populārs savas iedzimtās cietsirdības dēļ, kas liek viņam īpaši labprāt kūsāt drūmajā šausmu greznībā, kas dzen viņu pie tādām balādēm, kā ‘Bērna slepkava’, ‘Ibikusa dzēves’, ‘Nirējs’, ‘Cimds’, ‘Ejot pēc dzelzs āmura’, kur, piemēram, sarkastiskos vārdos: ‘Tas tiek sarūpēts un paslēpts! Grāfs savus kalpus uzslavēs!’, skaidri redzami parādoties Šillera cietsirdība, kas pastāvīgi tiek barota cīņā ar savu slimīgo ķermeni. Un Šillera tragēdijās, kuras izraisa skatītājos bailes un līdzcietību, kādēļ tās ir tik efektīvas? Tādēļ, ka tās apelē pie publikas latentām noziedzīgām kvalitātēm un pieļauj nebīstamu reakciju uz bīstamo instinktu izpausmēm.

6. To visu saka valsts advokāta kungs *Vulfens* un beigās viņš izliekas par pārliecinātu Šillera pielūdzēju; viņš pat noslēdz savu runu ar epilogu Gētes ‘Zvanam’: ‘Dievs, pasarg’ mūs no mūsu draugiem!’

7. Katrā ziņā valsts advokāts *Vulfena* kungs, neskatoties uz nospiedošo pierādījumu svaru, pieļauj mīkstinošus apstākļus, proti, ka dzejnieka brīvības sajūta, kas tika apspiesta agrīnajā bērnībā, esot saistīta ar mazvērtības kompleksu, kas pēkšņi uzliesmoja ‘Laupītājos’, un ‘Vilhelms Tells’ jau apdziedāja revolūciju, izaugušu no kārtības augsnes. Starp citu, Šillera nostāja pret Labo un Ļauno esot radusies galvenokārt no estētiskiem redzespunktiem un, kā jau teikts, artērijas, kas baro Šillera dzeju, tika *Dr. Vulfena* kunga viegli atrastas un definētas: cietsirdība un tieksme pēc brīvības. Cīņa ar šiem instinktiem, kuriem viņš ļāva vaļu dzejā, esot ļāvusi Šilleram sasniegt pilnību.” Šeit jums ir mazvērtības komplekss, protams, viņa bērnības laikā.

8. Tagad jābūt skaidrībā par vienu: kas notiktu, ja mūsdienu zinātne iejauktos pedagoģijā, un tad pedagoģi ar šīs zinātnes metodēm mācītu bērnus šajās skolās, kurās viņiem pretī sēdētu tādi Šilleri. Tas ir jāiztēlojas skaidri un precīzi.

9. Tagad paņemiet klāt visu, ko es esmu teicis vakar, un jūs redzēsiet, kā jau teikts; tieši tāpat kā citos slimības gadījumos pēc citiem orientējošiem simptomiem secina par īsto faktisko situāciju, tā arī pēc dvēseles dzīves izpausmēm: domāšanas, jūtām un gribas ir jāizsecina aiz šīm izpausmēm slēpjošās faktiskā situācija. Pēc piemēra ar aknām mēs re-

dzējām, ka kādas dvēseliskas anomālijas izcelsme - piemēram, ka atbilstošs slimnieks nevar pāriet no nodoma kaut ko izdarīt pie tā īstenošanas - ir meklējama kādā smalkākā aknu traucējumā un ka izejot no tā ir jāorganizē arī ārstēšana, gan ar audzināšanas paņēmieniem, gan ar terapeitiskiem līdzekļiem.

10. Tagad, pirms pāriet pie atsevišķiem praktiskiem jautājumiem, atskatīsimies vēlreiz uz bērna dvēseles dzīvi. No vienas puses, mēs esam redzējuši, ka pirmajos septiņos gados ķermenis ir tikai modelis, no kura individualitāte izstrādā otro ķermeni, kurš tad funkcionē starp zobu maiņu un dzimumbriedumu. Ja individualitāte ir stiprāka par iedzimtām īpašībām, tad zobu maiņas gaitā bērns vairāk vai mazāk pārvarēs iedzimtības pazīmes un arī ārēji-fiziski visā savā dvēseles konstitūcijā parādīsies kā individualitāte. Savukārt, ja bērna individualitāte ir vāja, tad tā tiks nomākta ar iedzimtām īpašībām; fiziski tā izskatīsies kā šī modeļa atdarinājums, tā pasīva kopija. Tad varēs pilnā šī vārda nozīmē runāt par iedzimtām īpašībām. Jo starp zobu maiņu un dzimumbriedumu viss ir tāds, kā tas izriet no individualitātes. Iedzimtās īpašības iznāk priekšplānā tādēļ, ka individualitāte bija par vāju, lai tās pārvarētu, lai strādātu savā ziņā, atbilstoši karmai. Tādēļ īstais karmas impulss parādās pārklāts ar "skaļākām" iedzimtājām īpašībām.

11. Mani mīlie draugi, tagad mums – līdzīgi kā to dara vispārējā simptomatoloģija - jāpievēršas jautājumam, kā bērna domāšana attīstības gaitā izturas pret viņa gribas attīstību. Vakar jūs jau redzējāt, kādā ziņā to var aplūkot tikai kā simptomus. Jūs redzējāt, ka domāšanas pamatā ir sintētiska darbība, kas pastāv smadzeņu uzbūvē un organizēšanā, un ka gribas izpausmēm pamatā ir analītiska, diferencējoša darbība, kas ir orgānu, t.i., vielmaiņas-locekļu cilvēka pamatā.

12. Vispirms aplūkosim domāšanu ar tās pamatā esošo sintētisko smadzeņu darbību. Te mums jābūt skaidrībā par to, kas īsti ir domas, jo atsevišķas domas taču vienmēr ienāk bērna organismā. Arī pieaugušam cilvēkam tas, ko cilvēks vispār var domāt, ir viņam apkārt vairāk vai mazāk fragmentos. Vienam ir ļoti daudz domu, citam mazāk. Bet kas tad īsti ir domas? Mūsdienās valda uzskats (tā izvirtusi versija ir Vulfeniānisms), kura piekritēji redz domās ko tādu, kas cilvēkā pakāpeniski rodas samērā ar viņa attīstību. Un ja cilvēks pauž domas, kuras pasaulē tiek atzītas kā domas, tad saka: 'Viņš, lūk, ir attīstījis šīs domas no sevis'. Bet ja cilvēku patiesi pārbauda ar antroposofiskiem līdzekļiem, tad viņā nemaz nevar atklāt ko tādu, no kurienes rodas domas. Visi pētījumi, kuru mērķis ir noskaidrot, no kurienes varētu rasties domas, garazinātnes gaismā izskatās tā, it kā kāds ik rītu saņemtu no kaut kurienes piegādātu pilnu podu ar pienu un vienā jaukā dienā no savas gudrības sāktu domāt, kādā veidā māls, no kura ir veidots pods, katru rītu pats no sevis rada pienu. (Attēls Nr. 3)¹

Mālā, no kura ir izveidots piena pods, nekad nevar atrast ko tādu, no kā varētu rasties piens. Tagad iedomāsimies kādu kalponi, nē, teiksim, kādu no gubernanšu kārtas cēlušos mūsdienu mājsaimnieci – lai arī tas gandrīz nav iespējams, vai ne, bet vienreiz varētu gadīties, ka kāds ne reizi nebūtu uztvēris, kā piens tiek piena podā. Ja kāds izteiktu domu, ka no māla spraucas piens, tad šādu personību jebkurš noturētu par dumju. Ja pieņem, ka kāds var nonākt pie šāda uzskata attiecībā uz piena podu, tad jebkurš prātīgs cilvēks atdzīs, ka šī hipotēze pati sevi noved pie absurda. Taču zinātne viscaur nonāk pie šādas hipotēzes attiecībā uz domāšanu. Tā ir tik dumja, tā bez šaubām ir tik dumja. Ja sāk pētīt ar visiem līdzekļiem, kurus piedāvā garazinātne, par kuru taču tiek runāts jau

¹ Attēls lekcijas beigās.

vairāk kā divdesmit gadus, ja ar šiem līdzekļiem sāk pētīt, tad visā cilvēciskā organismā neatrod neko, kas varētu ražot domas. Nekā tāda vienkārši nav. Tieši tāpat, kā piens jāielej podā, lai tas tajā būtu, tā arī domām cilvēkā jāienāk, lai tās viņā būtu.

13. No kurienes tad tās nāk dzīvē, par kuru vispirms ir runa starp dzimšanu un nāvi? Kur tās ir? Tāpat, kā var izpētīt, piena izcelsmi, tā jums jāatrod, no kurienes nāk domas. Kur tās ir? Redziet, mums apkārt ir fiziskā pasaule. Mēs esam tajā iekšā. Bet mēs esam iekšā arī ēteriskajā pasaulē, no kuras tieši, pirms dotos savā fiziskajā inkarnācijā, tiek paņemta cilvēciskā ētermiesa. Cilvēciskā ētermiesa tiek paņemta no vispārējā pasaules ētera, kas ir pilnīgi visur. Tātad īstenībā šis pasaules ēters, kas ir mums visiem kopīgs, ir domu nesējs; tajā iekšā ir domas, tur ir tās dzīvās domas, par kurām es jums vienmēr esmu stāstījis antroposofiskajās lekcijās. Es esmu stāstījis, ka cilvēks ar tām ir saistīts (*ist ihrer teilhaftig*) pirmsdzimšanas dzīvē, pirms viņš nonāk uz Zemes. Visas domas, kas vispār pastāv, dzīvā stāvoklī atrodas pasaules ēterā, un dzīvē starp dzimšanu un nāvi nekad netiek izņemtas no pasaules ētera, nekad. Viss, ko cilvēks satur sevī kā dzīvo domu krājumu, viņš saņem brīdī, kad nolaižas no garīgās pasaules lejā, tātad atstāj paša dzīvo domu elementu, kad veido paša ētermiesu. Tajā vēl ir dzīvās domas, proti, tajā, kas cilvēku veido un organizē.

14. Tātad, ja es vēlreiz uzzīmēšu vakardienas shēmu (skat. 2.attēlu, vidū), ja jūs redzat šeit cilvēku, ja mums te ir simptomātiska dvēseles dzīve: domāšana, jūtas, griba, ja aiz tās mums ir īstā dvēseles dzīve, tad viena šīs dvēseles dzīves daļa pastāv domās. Šīs domas, kuras mēs izņemam no vispārējā pasaules ētera, ir tās, kuras vispirms kārtām veido mūsu smadzenes un kā nākamo – mūsu nervu-maņu sistēmu. Tā ir dzīvā domāšana, kas veido mūsu smadzenes par noārdošo orgānu, par tādu orgānu, kas rīkojas ar matēriju sekojoši.

15. Kad mēs skatāmies ārējā pasaulē, mēs redzam sev apkārt fiziskās pasaules substanci dažādos procesos un darbības veidos. Šie procesi, kas norisinās dabā, pakāpeniski tiek noārdīti pateicoties dzīvās domāšanas darbībai, tā ka šeit (2.attēls) pastāvīgi tiek noārdīts. Tas nozīmē, ka dabas procesi tiek apturēti. Tātad smadzenēs sākas dabas procesu apturēšana un rezultātā matērija pastāvīgi izdalās un izkrīt ārā. Izkritusī jeb izdalītā matērija, kas ir kļuvusi nelietoama - tie ir nervi. Un šie nervi, pateicoties tam, ka pastāvīgi tiek dzīvās domāšanas pārstrādāti, t.i., nonāvēti, iegūst spēju, kas līdzinās atspoguļošanas spējai. Tie iegūst spēju atspoguļot apkārtējā ētera domas, un tādejādi rodas subjektīva, virspusēja domāšana, kas sastāv tikai no spoguļattēliem, kurus mēs sevī nesam starp dzimšanu un nāvi. Tādēļ, ka mūsos darbojas dzīvā domāšana, mums piemīt spēja nostādīt pretī pasaulei savu maņu-nervu sistēmu, radīt spoguļattēlus no iespaidiem, kas dzīvo apkārtējā ēterā, un iemest (*schmeißen*) tos savā apziņā. Tā ka šī paviršā domāšana un priekšstatu veidošana nav nekas cits, kā pasaules ēterā dzīvojošo domu reflekss jeb atspīdums.

16. Ja jūs salīdzināsiet sevi ar savu spoguļtēlu, jūs atklāsiet, ka esat kaut kas cits, nekā jūsu attēls spogulī. Tāpat jūs varat salīdzināt domas ar to spoguļtēliem [savā apziņā] un tādejādi atpazīt nedzīvo domāšanu, tāpat, kā spoguļtēls ir nedzīvs salīdzinājumā ar jums, kurš dzīvs stāv spoguļa priekšā. Pasaules ēterā nekad nevar būt izkropļotas, nelogiskas, jucekļīgas domas. Bet domas, kuras sevī satur parastā, paviršā dvēseles dzīve, ir tikai pasaules ētera domu atspoguļojums. No kurienes tad nāk, kā rodas trakas, ačgārnas domas? Tās rodas tādēļ, ka spogulis, kas ir radies smadzeņu uzbūves gaitā, nav kārtībā.

Tā tad mums ir jāatrod pareizais ceļš atpakaļ no nojukušās domas pie tā, kas cilvēciskās smadzenēs, t.i., nervu-maņu sistēmā īsti darbojas, ko cilvēks sev uzbūvējis ar īstās, dzīvās dvēseles dzīves spēkiem. Te jūs redzat, ka īstenībā runa ir par to, ka mums jā sāk no apziņas; pie pašām domām mēs nemaz nevaram tikt, jo savā absolūtā pareizībā tās atrodas pasaules ēterā.

17. Mums ir jāizmēģina viss iespējamais, lai audzēknis, ar kuru mēs strādājam, kas mums ir ticis uzticēts, varētu pareizā veidā piekļūt šim pasaules ēteram. Mēs to nekad nevarēsim izdarīt, ja kā audzinātāji nejutīsimies caurstrāvoti ar pārlicību, ka pasaules ēterā atrodas absolūti pareizi valdošais domu dzīvīgums. Bez šīs kosmiskās, reliģiozās nostājas, mums nebūs iespējams attīstīt pareizo nostāju pret bērniem. Bet no šīs nostājas ir atkarīgs viss. Tagad es gribu jums pierādīt, kādēļ viss ir atkarīgs no nostājas.

18. Kas tad ir tas, kas bērņā darbojas, kas viņā dzīvo, kad viņš nonāk pie ačgārnām domām, un kas ir tas, kas šādā gadījumā var uz viņu [korigējoši] iedarboties no audzinātāja puses. Redziet, no tā, ko es esmu teicis, jūs varat saprast, ka gadījumos, kuru pamatā ir kaut kas tāds, ētermiesa nav tikusi pareizi noformēta. Kā jau teikts, pasaules ēterā dabiski ir tikai pareizās domas, bet, kad cilvēks no pirmszemiskās esamības nonāk uz Zemes, šīs pareizās domas jāuzņem tam, kas "ietērpjas" savā ēteriskajā miesā.

19. Tagad vēlreiz atgriezīsimies pie sava piena poda. Par pienu mēs nevaram teikt, ka tas ir kaut kā nepareizi noformēts, tas ieņem tādu formu, kādu pieļauj apvalks jeb trauks, kurā tas tiek ieliets. Ja mums ir saprātīgi izveidots trauks, tad arī piens tajā var tikt ievietots saprātīgi. Pieņemsim, ka kādai greizai galvai, t.i., cilvēkam, kuram ir patiesi greiza galva, ienāktu prātā izveidot trauku šādi (2.attēls, labajā pusē). Un tagad viņš lej tajā pienu, bet tas nemaz netiek lejā. Tagad viņš izrēķina piena apjomu kubikcentimetros, un tad pieliek šo apakšējo daļu klāt. Tas ir visekstremālākais gadījums. Bet piena podu var izveidot neveikli uz visām pusēm. Piemēram, var izdarīt tā, ka tas apgāžas, un tādēļ, ka poda dibens ir iztaisīts neveikli, no trīsdesmit mēneša dienām divdesmit septiņās dienās piens izlīst. Tā tad, kā piens uzturēsies traukā, būs atkarīgs no šī trauka kvalitātes atbilstoši uzdevumam. Ētermiesa ar visu savu dzīvīgumu ir cilvēkā tā, kā viņš ar savu karmu atnāk no pirmszemes dzīves un kādā traukā (ķermenī) var uzņemt ētermiesu. Mums tas ir jāapzinās.

20. Īstenībā nemaz nav iespējams cilvēkam savas karmas dēļ atnākt ar kaut ko tādu, kas neizskatās līdzīgs šim piena traukam. Ja viņš, piemēram, atnāk tā, ka atbilstoši savai karmai nevar kārtīgi caurstrāvēt savu vielmaiņas-locekļu sistēmu, tad tā tiks trūcīgi apgādāta ar ētermiesu, un tad cilvēks galvas reģionā būs izveidojis savu ētermiesu kārtīgi, bet apakšējā ķermeņa reģionā – slikti. Šajā vietā tā būs tukša no veidojošām domām. Tā ka attiecībā uz šādām lietām mums vispirms jābūt skaidrībā par to, ka daudziem dvēseliski mazvērtīgiem bērniem ir kļūdaini izveidotā ētermiesa. Un mums sev jā jautā: Kas iedarbojas uz bērna ētermiesu, kamēr viņš iet cauri saviem attīstības gadiem? Kas iedarbojas uz ētermiesu?

21. Te mums ir jāiepazīstas ar vienu pedagoģisko likumu, kas darbojas visā pedagoģijā. Šis likums skan šādi: Uz kādu cilvēkbūtnes locekli, vienalga, no kurienes tas nāk, iedarbojas nākošais augstākais loceklis, un šis zemākais tikai tādēļ var efektīvi attīstīties. Uz fiziskās miesas attīstību var iedarboties tas, kas dzīvo ētermiesā. Ētermiesas attīstību var nodrošināt tikai tas, kas dzīvo astrālajā miesā. Astrālās miesas attīstība var notikt tikai pa-

teicoties tam, ka uz to iedarbojas tas, kas dzīvo Es'ā. Un uz Es attīstību iedarbojas tikai tas, kas dzīvo Garīgajā patībā. Es varētu to turpināt arī tālāk par Garīgo patību, bet tad mēs nonāktu jau ezotērikas jomā.

22. Ko tas nozīmē? Ja jūs ievērojat, ka vienam bērnam ētermiesa ir kaut kādā veidā novājināta, tad jums jūsu paša astrālā miesa jāizveido tā, lai tā varētu koriģējoši iedarboties uz bērna ētermiesu. Mēs viscaur varam sastādīt šādu attiecību shēmu starp bērnu un audzinātāju:

Bērna fiziskā miesa	Audzinātāja ētermiesa
ētermiesa	astrālā miesa
astrālā miesa	Es
Es	Garīgā patība

Pedagogu izglītības gaitā paša audzinātāja ētermiesa semināros jā sagatavo tam, lai iedarbotos uz bērna fizisko miesu. Paša astrālajai miesai jābūt spējīgai iedarboties uz bērna ētermiesu. Audzinātājam jāprot ar paša Es iedarboties uz bērna astrālo miesu. Un tagad jūs iekšēji droši vien nobīstieties, jo šeit ir audzinātāja Garīgā patība, par kuru jūs domāsit, ka jums tā nav attīstīta. Tai ir jāiedarbojas uz bērna Es, tāds nu ir likums. Un es jums parādīšu, ciktāl faktiski audzinātāja Garīgā patība - un ne tikai ideālā audzinātāja, bet bieži vien arī vissliktākā audzinātāja Garīgā patība, kuru viņš pats nemaz neapzinās - iedarbojas uz bērna Es. Audzināšanas būtība patiesi ir saistīta ar veselu virkni noslēpumu.

23. **Bet** tagad mēs zinām, ka uz bērna vājo ētermiesu dziedinoši jāiedarbojas audzinātāja astrālajai miesai. Kā tad, ņemot vērā tieši šo faktu, var audzināt audzinātāja astrālo miesu? Pareizāk gan ir jautāt: kā viņš var pats to audzināt? Jo šodien antroposofija var tikai rosināt, nevis uzreiz piedāvāt seminārus. Paša audzinātāja astrālajai miesai jābūt veido-tai tā, lai viņam būtu instinktīva izpratne par visām bērna ētermiesas vājībām.

24. Pieņemsim, ka bērna aknu reģionā ētermiesa ir pavājināta (*verkümmert*). Tas izraisa bērnam tādu parādību, ka viņš stāv ar saviem nodomiem, vienmēr grib kaut ko paveikt, taču, pirms sākt to darīt, nobremzē. Ja tagad audzinātājs var iekšēji pilnībā iejusties šajā situācijā, kad cilvēkam jāiedarbina sava griba tik tālu, ka tā aizsniedzas līdz rīcībai, ja viņš var izjust līdz ar bērnu šo gribas apturēšanu un vienlaicīgi ar paša enerģiju pārdzīvot dziļu līdzcietību ar šo iekšējo pārdzīvojumu, tad viņš veido paša astrālajā miesā sapratni par šī bērna situāciju, un pakāpeniski viņš nonāks pie tā, lai izdzēstu sevī jebkādas simpātiju vai antipātiju atliekas iepretī šai parādībai bērnam. Izdzēšot sevī simpātiju un antipātiju, audzinātājs iedarbojas audzināšanai uz savu astrālo miesu. Kamēr mēs izjūtam simpātiju vai antipātiju iepretī tādai bērna īpatnībai, ka viņš, piemēram, grib staigāt, bet nevar, un tas var pāriet patoloģiskos, uzkrītošos stāvokļos; tas vienmēr pāriet patoloģiskos stāvokļos līdz pat, es gribētu teikt, ļoti uzkrītošiem patoloģiskiem stāvokļiem, kurus apzīmē šādi: Bērns nevar iemācīties staigāt - tātad, ja mēs to uztveram ar simpātiju vai antipātiju, kad tas parādās nelielā mērā, kamēr mēs sakarā ar to varam uzbudināties, tik ilgi mēs īstenībā vēl nevaram efektīvi audzināt. Tikai tad, kad mēs esam tik tālu, ka šāda parādība kļūst mums par objektīvu ainu un mēs nesajūtam iepretī tai neko citu, kā vien līdzcietību, tad astrālajā miesā ir sasniegta dvēseles konstitūcija, kas ļauj audzinātājam pareizi nostāties blakus bērnam. Un tad viņš parūpēsies par visu pārējo vairāk vai mazāk pareizi. Mani mīļie draugi, jūs nemaz neticēsiet, ja es teikšu, ka principā ir pilnīgi vienalga, ko audzinātājs pavirši runā vai nerunā un cik svarīgi ir, kāds cilvēks ir pats audzinātājs.

25. Kā tad var sasniegt šādu sapratni? Pie tādas sapratnes var nonākt tādejādi, ka audzinātājs izjūt arvien lielāku interesi par cilvēka organizācijas mistēriju vispār. Šī mistērija, šī interese par cilvēcisko organizāciju vispār pilnībā trūkst mūsdienu civilizācijai. Tādēļ mūsdienu civilizācija nezina vienu. Tā raugās uz kādu, teiksim, smagi garīgi slimo cilvēku [izlaists teksts]. Dabiski, ka tas nevar būt citādi, lietas var norisināties tikai civilizācijas ietvaros; tādēļ mēs paši nevaram katrā atsevišķā gadījuma īstenot vajadzīgo tā, kā mēs to saprotam. Tādēļ ir ārkārtīgi svarīgi, ka jūsu starpā nesēž fanātiķi, ļaudis, kuri no paša sākuma ir noskaņoti fanātiski un kuri nesaprot patiesības nozīmi attiecībā uz lietām, kurām ezotēriski jāiesaistās praktiskajā dzīvē. Tādēļ šodien par to var runāt tikai ļoti šauros lokos, jo mūsdienu civilizētais cilvēks nevar saprast, kādēļ daudzos gadījumos nevar rīkoties pēc mērauklas. Bet tas ir jāzina un jātiecas pēc saprātīguma, un tas jāpielieto tur, kur tas tomēr atbilstošās robežās jāpielieto, proti, mazvērtīgo bērnu audzināšanā. Iepretī pieaugušiem garīgi slimiem cilvēkiem jūs to nevarat pielietot, jo tur iejaucās kaut kas nelietišķs – policija. Brīdī, kad mums šādā gadījumā ir darīšana ar citveidīgiem impulsiem, nekā ar tādiem, kuri izriet no pašas lietas, kad mums ir darīšana ar likumdošanu, tad tas nav izpildāms. Jo likumdošana ir kaut kas vispārējs un nevar tikt piemērota individuāli, tā var būt tikai vispārēja. Anormālo cilvēku ārstēšanai jurisprudences ir īsta inde. Un tomēr jūs stāvat tai pretī. Jūs nevarat pielietot vajadzīgos līdzekļus fanātiski, jums jāļauj tiem ienākt dzīvē tādā veidā, kādā tas ir tieši iespējams.

26. Iedomājieties, ka jums ir cilvēks, par kuru saka, ka viņš ir smagi garīgi slim, un jūs varat, kā tas šodien ir pieņemts, psihogrāfiski, t.i., simptomus aprakstīt: Viņš dara vistraukākās lietas – pēc pastāvošā uzskata, kas ir normāli. Par to jau mūsdienu civilizētais cilvēks nemaz nedomā, ar ko viņam te ir darīšana, viņš par to vispār nedomā. Redziet, tas, ar ko mums ir darīšana, ir šis: šāds cilvēks, kurš šodien dzīvo kā pilnībā jukušais, agrākos laikos varētu būt izdzīvojis ļoti nozīmīgu inkarnāciju, viņš varētu kaut kad būt ģeniāls cilvēks. Taču, teiksim, šī ģeniālā inkarnācija varētu būt pirms iepriekšējās inkarnācijas (3. attēlā apakšā). Tad varētu sekot nākamā inkarnācija, kurā šis cilvēks samērā agrā vecumā bija nokļuvis cietumā, tā ka viņš nemaz nevarēja nonākt saskarsmē ar pasauli. Tad viņš izgāja cauri nāvei, dzīvoja tālāk garīgajā pasaulē, un tad atkal parādījās uz Zemes kā jukušais cilvēks. Tieši tādēļ, ka tas, ko viņš ir uzņēmis savā iepriekšējā inkarnācijā ir palicis pilnībā ārpus fiziskās un ēteriskās miesas pārdzīvojumu jomas, viņam nav bijis iespējas tās pārstrādāt, un rezultātā viņš atnāk jaunajā inkarnācijā bez jebkādam zināšanām par cilvēciskās miesas iekšējo uzbūvi, viņš nevar ieiet fiziskajā un ēteriskajā miesā, paliek vienmēr ārpus tām, un tieši tādēļ, ka viņš nevar izmantot fizisko miesu, viņš ir jukušais. Viņš izdzīvo sevi tā, ka mēs varam redzēt, kas viņš īsti ir, tikai ja pilnībā ignorējam viņa fizisko un ēterisko miesu, ja mēs skatāmies uz viņa astrālo miesu un uz viņa Es.

27. Iedomājieties, ka mums ir viens tāds cilvēks, un tas ir bērns. Te mums ir šī situācija, kad bērns pastāvīgi mēģina iekļūt savā fiziskajā un ēteriskajā miesā un katru reizi notiek šī atstumšana. Tas viscaur var būt gadījums, kad kaut kādi orgāni kādu priekšnosacījumu dēļ nav kārtībā; astrālā miesa un Es grib tikt tajos iekšā. (Shematiski te būtu fiziskā un ēteriskā miesa; 3. attēls pa labi). Tie visur tiek iekšā, bet šeit tie netiek kārtīgi ķermenī, tiem katru reizi jāpiepūlas, lai to panāktu. Teiksim, astrālai miesai un Es katru reizi jāpiepūlas, kad tiem ir jācaurstrāvo aknas un kuņģis. Un tagad šī piepūle iedarbojas īpatnējā veidā: rodas kaut kas tāds kā anormāls ritms. Piepūle ved pie tā, ka Es kādā brīdī pastiprinās, un tad atkal atslābst. Un bērnam mums ir nomainot cits citu brīžiem stipra aknu-kuņģa sajūta, bet, pirms tā ir nonākusi viņa apziņā, viņam rodas pavājināta aknu-kuņģa sajūta. Tādēļ bērns netiek izmantot savu ķermeni tā sauktajā “normālajā veidā”, jo to var

tikai tad, ja šis ritms nerodas, ja tas izpaliek, un astrālā miesa un Es mierīgi pārņem atsevišķos orgānus.

28. Kā lai saprot šādas lietas? Šādu situāciju var saprast, ja aplūko visu procesu aptuveni šādi.

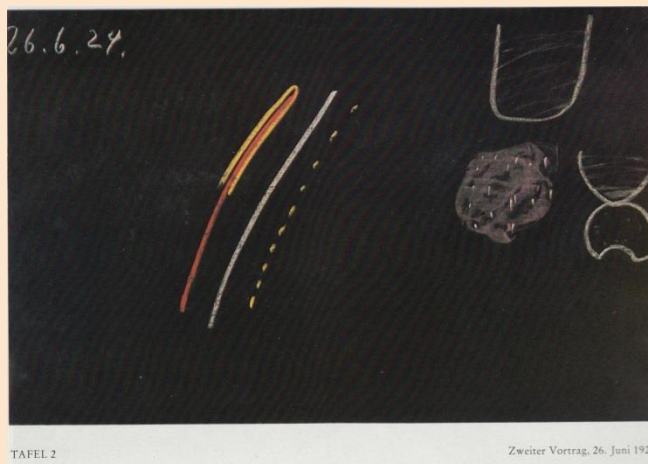
29. Pieņemsim, ka mūsu priekšā ir kāds ļoti, ļoti gudrs cilvēks, bet kurš nav tieši pulksteņu meistars. Tomēr, kad viņa pulkstenis apstājās, viņš ir spiests pats to saremontēt. Un gadās tā, ka tā vietā, lai salabotu šo pulksteni, viņš to galīgi sabeidz. Tas tomēr netraucē viņam būt ļoti gudram. Vienkārši vienā pasākumā atbilstošo iespēju trūkuma dēļ, nevis gudrības trūkuma dēļ, viņa gudrība cieta neveiksmi. Tā noteiktos apstākļos, nākot no pirmszemes dzīves fiziskajā esamībā, ģenialitāte cieš, tā teikt, neveiksmi, vienīgi šī neveiksme attiecas nevis uz kādu īsu laika posmu, bet gan uz visu cilvēka Zemes dzīvi.

30. Tas liek mums jo uzmanīgāk pievērst uzmanību tam, kas tad īsti nāk lejā; tas ļauj ar mīlestību skatīties uz to, kas izdzīvo sevi tā sauktajā jukumā, uz visām viņa atsevišķām izpausmēm. Tas liek mums interesēties par to, kas pārsniedz dvēseles dzīves simptomatoloģiju, kas var vest pie psihogrāfijas. Tas mudina mūs skatīties vairāk uz karmiskām kopsakarībām, kurās šis jukušais nonāk; vairāk interesēties par viņa saikni ar ārējo pasauli, par to, kādā dzīves situācijā viņš nonāk. Šie dzīves apstākļi ir ārkārtīgi interesanti. Uz tiem jāskatās objektīvāk, lai ieraudzītu šo nojukšanu (*Verrücktheit*) kā ļoti interesantu parādību un atzītu to par izkropļotu visaugstākās gudrības attēlu. Mums jāierauga, ka šeit paveras durvis no garīgās pasaules puses, un caur tām garīgā pasaule var ienākt fiziskajā pasaulē, bet tikai ar izkropļotiem sākotnējiem līdzekļiem. Mums jāizjūt arvien lielāka interese, nevis sensācijas ziņā, bet gan dziļi iekšēji jāizjūt interese par anomālijām. Ja reiz kāda anomālija patiešām pārņem fizisko un ēterisko miesu, ja tas aiziet tiktāl, ka iestājas minētā situācija, proti, ka pastiprinātas astrālās miesas un Es aktivitātes dēļ rodas zināms ritms un fiziskā un ēteriskā miesa tiek tajā stipri iesaistītas, tad šī aktivitāte tiek pārvarēta, t.i., tā atkal atslābst, un kad mēs tuvojāmies šādai anomālijai, mēs varam novērot, kas notiek tajā brīdī, kad organisms tiek šīs anomālijas intensīvi pārņemts un kad tās tvēriens atslābst. Ja pats audzinātājs iedziļinās tajā ar visu savu mīlestības spēju, tad vēlāk šis ritms var tikt pārvarēts daudz intensīvākā veidā, nekā tas parasti notiek, ja ar to tiek pārņemtas aknas un kuņģis, tad no tā vēl tomēr var iznākt rīcības un darbīguma ģēnijs, kamēr citādi atliek paļauties tikai uz dzīvi starp nāvi un jaunu dzimšanu, kad šīs lietas tiek izlīdzinātas. Padomājiet tikai – tas ir jāapzinās – ja jūs audziniet mazvērtīgus bērnus, jūs iejaucāties tajā, kas dabiskā kārtā bez iejaukšanās, vai nepareizas iejaukšanās gadījumā notiek tikai tad, kad bērns ir izgājis caur nāves vārtiem un piedzimst nākamajā dzīvē. Tad notiek dziļa iejaukšanās karmā. Katru reizi, kad mēs dziedinām (*behandeln*) mazvērtīgu bērnu, mēs iejaucāmies viņa karmā un, mums pašsaprotami ir jāiejaucas. Tā ir pareizā iejaukšanās karmā, te noteiktas lietas ir jāpārvar.

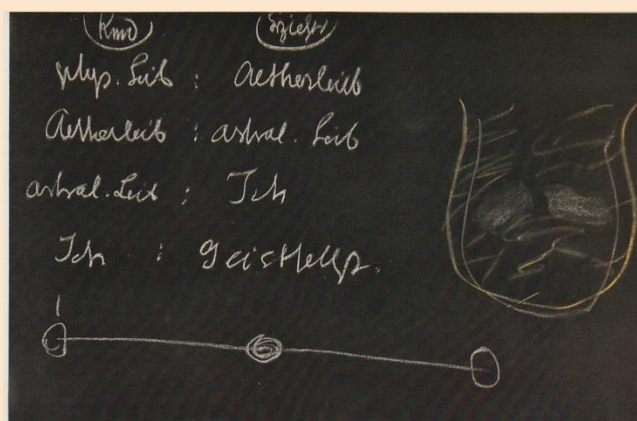
31. Vienu piemēru par to, ka noteiktas lietas ir jāpārvar, pirms neilga laika ir pārdzīvojuši daži no tiem, kuri sēž šeit un ir bijuši arī Breslavā. Šo piemēru es gribu pastāstīt, lai jūs iemācītos pareizi domāt par šādām lietām. Lauksaimniecības kursā Breslavā es esmu sniedzis vadlīnijas pareizai lauksaimniecībai. Starp klausītājiem bija kāds vecāks lauksaimnieks, kas ir arī vecs [Antroposofiskās] Biedrības loceklis. Viņš visa kursa laikā nevarēja tikt vaļā no kādas sajūtas, un katru reizi diskusijās pauda šo sajūtu. Viņš arvien no jauna teica: 'Ja cilvēki to dara, tad viņi taču izmanto okultus līdzekļus, lai izpildītu praktiskas lietas. Vai tas neskar cilvēku moralitāti pārāk intensīvā ziņā? Vai to nevar izmantot

arī amorālā ziņā?’ Viņš nekādi netika vaļā no šīm bažām, jo saostīja manis ieteikto pasākumu pielietošanā melno maģiju. Dabiski, ka tas kļūs par melno maģiju, ja to nepielietos tā, kā tas ir jāpielieto. Tādēļ es vienreiz pavisam skaidri teicu: Jā, visās šajās lietās jābūt moralitātei. Tādēļ es pieņemu, ka tie, kuri ir piedalījušies šajā kursā, ir piedalījušies tādēļ, ka ar pilnu moralitāti palīdzot lauksaimniecībai vēlas kalpot cilvēcei. Tādēļ lauksaimnieciskais loks (*Ring*) ir jāuztver arī kā morāls loks, kas uzņemas atbildību par to, ka šīs lietas tiks pielietotas pareizi. Maģija, to pielieto Dievi, bet atšķirība starp balto un melno maģiju pastāv vienīgi tajā, ka ar balto maģiju iejaucas morālā veidā, pašai izdzīvi, bet ar melno maģiju amorālā veidā, egoistiski. Citas atšķirības nepastāv. Un tad protams, ja visas runas par mazvērtīgo bērnu audzināšanu ir tikai tukša runāšana, no kuras nevienam nav nekāda labuma, tad šāda audzināšana var kļūt amorāla. Te pirmām kārtām jāpievērš uzmanība atbildības sajūtas stiprināšanai.

32. Tagad, mani mīlie draugi, man jums atklāti jāatzīstas: ja šodien, mūsdienu apstākļos varētu rēķināties ar stiprāku atbildības sajūtu, tad varētu darīt daudz vairāk. Bet tā kā mūsu laikā sirdsapziņa nav pietiekami stipri attīstīta, tad tieši tādēļ par daudz ko tiek kļūst. Kad ļaudis dzird: to var darīt un šo var darīt, tad viņi arī grib to darīt. Vēlme kaut ko darīt viņiem ir. Taču tikko runa ir par reālo darīšanu, nevis vienkārši turpinot vecos impulsus; tikko runa ir par to, ka atkal jauni impulsi tiek saņemti no garīgās pasaules, un tiem ir jātiek saņemti, tad pirmām kārtām runa ir par to, lai palielinātu atbildību un godīgumu. Tas tiek stiprināts tikai tad, ja cilvēki zina, par ko ir runa. Tādēļ ir jāzina, ka tā ir dziļa iejaukšanās karmas darbībā, kas citādi notiktu starp nāvi un nākamo piedzimšanu. Mazvērtīgo bērnu audzināšanā ar to, ko mēs šeit darām, mēs iejaucāmies Dievu darbībā, kas citādi tiktu veikta vēlāk. Ja jūs to iedomāties nevis kā teoriju, bet ļausiet tam kārtīgi iedarboties uz savu dvēseli (*Gemüt*), tad, dabiski, jūs vienmēr stāvēsiet izvēles priekšā: īstenot to, kam ir jānotiek, vai atstāt to neizdarītu. Bet nedrīkst aizmirst, ka ikviens solis, kas tiek sperts sekojot impulsam no garīgās pasaules, prasa no cilvēka paskatīties pa kreisi, pa labi un katru reizi ar iekšēju dzīves drosmi pieņemt jaunu lēmumu. Parastā dzīve starp dzimšanu un nāvi pasargā cilvēku no nepieciešamības izrādīt šo iekšējo drosmi. Te viņš vienmēr var darīt to, pie kā ir pieradis. Tad viņš seko tam, kas viņā jau ir, domā, ka viņa uzskati vienmēr ir pareizi; viņš nejūt vajadzību apgūt kaut ko jaunu. Tas ir labi dzīvei, kas norisinās tikai fiziskajā pasaulē. Bet kad cilvēks sāk darboties atbilstoši garīgiem impulsiem, viņš jūtas ik dienu, ik stundu nostādīts nepieciešamības priekšā pieņemt lēmumu, pirms katras rīcības jūtas nostādīts iespējas priekšā varēt to izdarīt vai nevarēt, vai varēt izturēties pret to pilnīgi neitrāli. Un šie lēmumi prasa drosmi, iekšējo drosmi. Tas ir pats pirmais noteikums, ja cilvēks grib kaut ko darīt šajā laukā. Un tā pamostas tikai tad, ja cilvēks apzinās lietas dziļumu (*Größe*): Tu dari ko tādu, ko citādi dara Dievi dzīvē starp nāvi un nākamo dzimšanu. To zināt ir ārkārtīgi svarīgi. Uzņemiet to savā meditācijā. Spējai to domāt ir liela nozīme. Ja mēs katru dienu meditējot nostādām to savas dvēseles priekšā kā lūgšanu, tad mēs radām sev tādu astrālo miesu, kāda mums ir vajadzīga, lai pareizā noskaņojumā stāvētu mazvērtīga bērna priekšā. Tikai kad mēs ticēsim, ka mums pašiem sevi šādi jāsaprot, tad mēs varēsim runāt par nākamām lietām. Tādēļ mēs gribam aplūkot līdz šim pateikto kā ievadu un nopietni to pārdomāt. Runa ir par dvēseles sagatavošanu, ja grib pievērsties tādām uzdevumiem, kā tas, par ko mēs šeit runājam.

2. attēls

3. attēls

<u>Bērn</u>	<u>Audzinātājs</u>
fiziskā miesa	ēteriskā miesa
ēteriskā miesa	astrālā miesa
astrālā miesa	Es
Es	Garīgā patība